

Χ. ΚΟΥΛΟΥΚΟΥΡΗΣ: ΑΠΟ ΤΗ «ΣΚΟΤΕΙΝΗ» ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟΥ '61 ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ



Στις αρχές της δεκαετίας του '60 η Θεσσαλονίκη ήταν μια «άλλη πόλη». Σκοτεινή ακόμη, χωρίς σημαντικούς δρόμους και με τις πρώτες πολυκατοικίες να ορθώνονται στις οδούς Ιπποδρομίου και Αγγελάκη. Μια Θεσσαλονίκη που –όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα- προσπαθούσε ακόμη να ξεφύγει από το κλίμα του εμφυλίου.

Εκείνα τα χρόνια –το 1961 για την ακρίβεια- εισέχθη στην Αρχιτεκτονική Σχολή του ΑΠΘ ο –γεννημένος από Μικρασιάτες γονείς στην Άνω Πόλη- συνάδελφος **Χρήστος Κουλουκούρης**, ξεκινώντας έτσι μια διαδρομή δεκαετιών, ως αρχιτέκτονας και ως ενεργός πολίτης.

Τα έργα του, πολλά και διάσπαρτα σε όλη τη Θεσσαλονίκη κι ας μην αναγνωρίζουν πάντα την «υπογραφή» του οι πιο «αμύητοι» από εμάς: Villa Ritz, «Λήδα Μαρία», Μονή Βλατάδων, ιχθυόσκαλα νέας Μηχανιώνας, «Κτήμα Κωνσταντινίδη» στη Κασσάνδρα Χαλκιδικής, αποκατάσταση πέντε διατηρητέων της (τότε) Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης στην Κατούνη και του διατηρητέου της Β. Όλγας 212 (σε συνεργασία με την Εφορεία Νεώτερων Μνημείων και εξαιρετικούς συνεργάτες)...

Τη διαδρομή του, από το 1961 ως σήμερα, παρουσίασε ο ίδιος ο Χρήστος Κουλουκούρης στις 9 **Οκτωβρίου**, στο πλαίσιο κύκλου παρουσιάσεων, που διοργανώνει το ΤΕΕ/ΤΚΜ, με στόχο την προβολή του έργου των σημαντικότερων εκπροσώπων του κλάδου στην Κ. Μακεδονία. Η διάλεξη

δόθηκε στο αμφιθέατρο του **Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού**.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ

Σημαντικοί στην πορεία του ήταν οι καθηγητές του, που κληροδότησαν τις πρώτες επιρροές στο έργο του: ο **Ν. Μουτσόπουλος**, τον οποίο χαρακτήρισε ως «υπέρμαχο της ελληνικότητας στην αρχιτεκτονική του τόπου, ο **Δ. Φατούρος** («εκπρόσωπος των πιο προχωρημένων τάσεων της εποχής»), ο **Π. Καραντινός** («ένας ρεαλιστής καλός αρχιτέκτονας»), ο **Θ. Βαλέντης** («εξαιρετικός άνθρωπος και καλός αρχιτέκτονας»), ο **Θ. Αργυρόπουλος** («πολύ ενδιαφέρων, με πλατιά αντίληψη για την αρχιτεκτονική και την πολεοδομία») και ο **Χρ. Λεφάκης** («ένας πολύ καλός δάσκαλος»).

Στην πορεία του, επαγγελματική και προσωπική, οι σταθμοί πολλοί: η συμμετοχή στις κινητοποιήσεις για το 114, μαζί με τους Ν. Παπαμίχο και Γ. Αικατερινάρη (το 1964-65), το πρώτο ταξίδι στην Ευρώπη/συμμετοχή στο παγκόσμιο συνέδριο της UIA και η επίσκεψη σε όλα τα γνωστά έργα του Corbusier εν έτει 1968, η ίδρυση του πρώτου αρχιτεκτονικού του γραφείου με τον Χ. Τσιλαλή το 1966-1969 και το πρώτο βραβείο που κέρδισε για την απίσια του Φεστιβάλ Κινηματογράφου το 1966.

ΟΙ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΙΣ ΠΡΕΣΠΕΣ, Η Μ. ΒΛΑΤΑΔΩΝ, ΟΙ ΚΥΚΛΑΔΕΣ, Ο ΣΑΘ ΚΑΙ Ο ΚΕΝΖΟ ΤΑΚΕ

Στα αμέσως επόμενα χρόνια πρόλαβε να γραφεί στο Τμήμα Αρχαιολογίας του ΑΠΘ (για έναν χρόνο) και να συμμετάσχει στην ανασκαφή του Αγίου Αχιλλείου στην Πρέσπα, να επισκεφτεί τα περισσότερα νησιά των Κυκλάδων και να συγκεντρώσει αξιόλογο αρχείο φωτογραφιών και σχεδίων («ήταν μια εκπληκτική εμπειρία [...] που τη συνιστώ»), να σχεδιάσει τη Μονή Βλατάδων, μαζί με τους Χ. Τσιλαλή και Ν. Μουτσόπουλο (όπου και σημειώθηκαν κάποιες διαφωνίες) και να ταξιδέψει στην Ιαπωνία («ίσως το πιο ενδιαφέρον ταξίδι που έχω κάνει [...] Συγκλονιστική ήταν η συνάντηση με τον Κένζο Τάκε και άλλους αρχιτέκτονες»).

Το 1972 αρχίζει η μελέτη του συγκροτήματος 120 κατοικιών στο Πανόραμα («Villa Ritz»): δύο χρόνια κράτηση η μελέτη και επτά η κατασκευή. Το 1973 **ιδρύεται ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Θεσσαλονίκης**, όπου συμμετέχει ενεργά στο «στήσιμο» και το πρώτο διοικητικό συμβούλιο. Το 1974, με τη μεταπολίτευση, γίνεται πρόεδρος του Συλλόγου (ιδιότητα που θα αποκτήσει ξανά αργότερα).

ΤΟ ΕΜΦΑΝΕΣ ΜΠΕΤΟΝ, ΤΑ «ΘΟΛΑ» ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΚΑΙ Η Σ. ΑΡΑΒΙΑ

Ένα χρόνο αργότερα, σχεδιάζει την πολυκατοικία στην οδό Χηλής και Ελλησπόντου στην Καλαμαριά και το εμφανές μπετόν γίνεται για ένα διάστημα το βασικό στοιχείο στις προτάσεις του –όπως και άλλα εμφανή υλικά. Στο διάστημα 1975-82 συμμετέχει ανελλιπώς στην αρχιτεκτονική επιτροπή της Θεσσαλονίκης, θέλοντας να στηρίξει το επάγγελμα του αρχιτέκτονα και τα «θολά» –όπως τα χαρακτήρισε- επαγγελματικά δικαιώματά του.

Το 1982 αρχίζει η μελέτη του συγκροτήματος 150 κατοικιών στη Θέρμη Θεσσαλονίκης («Λήδα Μαρία»), το '84 «μεταναστεύει» επαγγελματικά στη

Σ. Αραβία όπου σχεδιάζει προκατασκευασμένα σπίτια, ενώ το '85 αρχίζει η μελέτη της ιχθυόσκαλας της Νέας Μηχανιώνας στη Θεσσαλονίκη... Το '92 συμμετέχει στην ίδρυση του γραφείου «ΤΡΟ-ΠΟΛΙΣ», ενώ το 2005 συμμετέχει στον διαγωνισμό για το Κέντρο Γραμμάτων και Τεχνών στην Καλαμαριά και βραβεύεται με το Β' βραβείο, σε συνεργασία με το γραφείο Τεντοκάλη Ψαλτού και Μ. Γράνη (το α' βραβείο πήραν οι Νικηφορίδης-Κουόμο).

Η λίστα των έργων δεν τελειώνει εύκολα και ο χώρος στις σελίδες του «Τ» είναι δυστυχώς περιορισμένος. Σήμερα, ο Χρήστος Κουλουκούρης ασχολείται με τον σχεδιασμό και την κατασκευή ενός μεγάλου συγκροτήματος παραθεριστικών κατοικιών στη Χανιώτη, σε έκταση 180.000 τετραγωνικών, σε συνεργασία με τον αρχιτέκτονα Δ. Γιαννικόπουλο.

Ο κ. Κουλουκούρης ευχαρίστησε από το βήμα της εκδήλωσης τους άξιους συνεργάτες που κατά καιρούς είχε –ή έχει ακόμη- αναφέροντας ονομαστικά τους: Χ. Τσιλαλή, Δ. Αλούπη, Ηρ. Γερόλυμπο, Β. Ιατρίδη, Κ. Οικονόμου, Β. Παπά, Γ. Τεντοκάλη, Ι. Τρόντζιο, Σ. Διγενή, Ν. Νομικό, Μ. Δούση, Αντ. Μάντζιο, Μ. Γράνη, Γ. Τσαλικίδη, Άννα Κεφαλά, Νατάσσα Κουλουκούρη και Αλέξανδρο Κουλουκούρη.

«ΕΧΩ ΚΑΝΕΙ ΑΡΚΕΤΑ ΚΤΙΡΙΑ, ΑΛΛΑ ΦΥΤΕΨΑ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΔΕΝΤΡΑ»

«Τα έργα αυτά [...] δεν έχουν πολλά στοιχεία ομοιογένειας που να φανερώσουν με πρώτη ματιά τον δημιουργό (δράστη) εκτός από την περίοδο '66 – '80 όπου το εμφανές μπετόν κυριαρχούσε στις προτάσεις μου (υλικό που δεν αγαπήθηκε ιδιαίτερα από τους χρήστες). Εκείνο που έχουν κοινό είναι οι πολύ καλά δουλεμένες κατόψεις η καλή κατασκευή η ένταξη των κτιρίων στο περιβάλλον είτε στην μικροκλίμακα μιας **pilotis** και ενός κήπου είτε στις μεγάλες διαμορφώσεις των συγκροτημάτων όπου η απλήρωτη δουλειά ήταν περισσότερη από τα ίδια τα κτίρια

Είναι αλήθεια ότι έχω κάνει αρκετά κτίρια αλλά στον τελικό απολογισμό έχω φυτεύσει και πολλά δένδρα (πχ Λήδα Μαρία – Λόφος, Κτήμα Κωνσταντινίδη)», υπογράμμισε και πρόσθεσε ότι «η ποιότητα των έργων που επέλεξα είχε σαν στόχο να γίνει φανερό η αγωνία μου να προσαρμοστώ στα εκάστοτε δεδομένα των εποχών που έζησα και παράλληλα μέσα από την αλλαγή του αντικειμένου να ξαναβρίσκω ενδιαφέρον για δουλειά».

ΟΙ «ΔΑΙΜΟΝΕΣ» ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Κατά τον κ. Κουλουκούρη, όσοι μηχανικοί προσπαθούν και παράγουν ένα αξιοπρεπές έργο στην Ελλάδα μέσα από τους δυσμενείς παράγοντες που επικρατούν, είναι άξιοι εκτίμησεως. Όπως επεσήμανε, τα κύρια δυσμενή χαρακτηριστικά που διέπουν την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα ήταν και είναι δυστυχώς:

-Η άγνοια του κόσμου για τον ρόλο του αρχιτέκτονα στο τεχνικό έργο

-Οι χαμηλές αμοιβές σε σχέση με το επίπεδο των μελετών και των επιβλέψεων που είναι απαραίτητες

-Η έλλειψη ευέλικτου νομοθετικού πλαισίου – ΓΟΚ κ.τ.λ.

-Η έλλειψη πολιτικής βούλησης των κυβερνώντων για ξεκαθάρισμα των αρμοδιοτήτων των τεχνικών



ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Εκδήλωση, 7 Νοεμβρίου



Οι τελευταίες εξελίξεις γύρω από τα συστήματα και τα σήματα τυποποίησης/ποιότητας στους τομείς της παραγωγής τεχνικού έργου, θα βρεθούν στο επίκεντρο εκδήλωσης, που διοργανώνει στις **7 Νοεμβρίου** στη Θεσσαλονίκη το ΤΕΕ/ΤΚΜ, σε συνεργασία με το κεντρικό ΤΕΕ.

Η εκδήλωση, με τίτλο «**Τυποποίηση και Συστήματα Ποιότητας: Οφέλη, προβλήματα και προοπτικές**», διοργανώνεται στο πλαίσιο δράσης για το Έτος Τυποποίησης (2008) και θα ξεκινήσει στις **5 το απόγευμα**, στο αμφιθέατρο των τοπογράφων «**Αλ. Τσιούμης**», στην Πολυτεχνική Σχολή του ΑΠΘ.

Στόχος της εκδήλωσης είναι η προαγωγή του επαγγέλματος του μηχανικού στην Ελλάδα και η υποστήριξη της τυποποίησης, η διάδοση των προτύπων και η εφαρμογή των απαραίτητων κανόνων και των προδιαγραφών.

Στη διάρκειά της, θα γίνουν εισηγήσεις για τη σήμανση των δομικών προϊόντων, αλλά και τη χρήση και εφαρμογή προτύπων. Στόχος είναι τα μέλη του Επιμελητηρίου να ενημερωθούν σχετικά με τα νέα πρότυπα και την αξιοποίηση του συγκριτικού – ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της σήμανσης στο ελληνικό και ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης είναι το εξής:

17:45-18:30: Χαιρετισμοί

18:30-18:50: «Εφαρμογή συστημάτων διαχείρισης ποιότητας στους τομείς παραγωγής τεχνικού έργου», **Γιάννης Οικονομίδης**, Μηχανολόγος Μηχανικός, τ. Πρόεδρος ΤΕΕ/ΤΚΜ, εκπρόσωπος ΤΕΕ/ΤΚΜ

18:50-19:10: «Συστήματα και Σήματα Ποιότητας», **Ευθύμιος Γαλανός**, Δ/νων Σύμβουλος ΕΛΟΤ

19:10-19:30: «Οδηγία 89/106/ΕΟΚ: Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών», **Ροδόλφος Δρακούλης**, Μηχανολόγος Μηχανικός, RWTH Aachen, Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής για την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των ευρωπαϊκών τεχνικών προδιαγραφών για τα δομικά προϊόντα και τη μεταφορά στην ελληνική νομοθεσία του σχετικού κοινοτικού δικαίου στα πλαίσια της Οδηγίας 89/106/ΕΟΚ, Μέλος της τεχνικής επιτροπής ΕΛΟΤ ΤΕ-33 «Δομικά υλικά και στοιχεία», εκπρόσωπος ΤΕΕ

19:30-19:50: «Πρότυπα Συστημάτων Διαχείρισης: Οφέλη από την εφαρμογή τους», **Γεώργιος Μαθιουδάκης**, Μηχανικός Μεταλλείων – Μεταλλουργός Μηχανικός, ΕΜΠ, Μέλος της Μ.Ε. «Τυποποίησης, Πιστοποίησης & Διαχείρισης Ποιότητας» του ΤΕΕ, Μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Διοικήσεων Επιχειρήσεων (Ε.Ε.Δ.Ε.), εκπρόσωπος ΤΕΕ

19:50-20:10: «Το νέο Πρότυπο για την διαχειριστική επάρκεια ΣΕΠ ΕΛΟΤ 1429», **Γρηγόρης Γρηγορόπουλος**, Ναυπηγός Μηχανικός, ΕΜΠ, Καθηγητής ΕΜΠ, εκπρόσωπος ΤΕΕ

20:10-20:30: Συζήτηση – Συμπεράσματα ■

Χ. ΚΟΥΛΟΥΚΟΥΡΗΣ:

-Η έλλειψη θεσμοθέτησης του πτυχίου κατασκευαστών ιδιωτικών έργων και ο θεσμός της αντιπαράθεσης

-Η έλλειψη κτηματολογίου και πολεοδομικών μελετών;

-Η αδυναμία της πολιτείας να ελέγχει την αυθαίρετη δόμηση είτε των πλουσίων είτε των φτωχών εντός και εκτός σχεδίου

-Η χαμηλή ποιότητα μελετών και αμοιβών που δυστυχώς έχει ευθύνη και ένα κομμάτι τεχνικών.

-Αδυναμία των συνδικαλιστικών φορέων των τεχνικών να επιβάλλουν τις απόψεις τους πέρα από τα συντησιακά όρια

Ο εισηγητής προέτρεψε, τέλος, τους νέους συναδέλφους να οργανώσουν κάποια γραφεία, προωθώντας συνεργασίες με ανθρώπους που μπορούν να τους βοηθήσουν χωρίς άγχος για τα σπουδαία που βλέπουν να υλοποιούνται ανά τον κόσμο από διάσημους αρχιτέκτονες, γιατί **μπορεί να κάνει κάποιος ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ και με πιο ταπεινά και μικρότερα θέματα....** ■



ΝΙΚΟΣ ΠΑΝΤΖΑΛΗΣ

Εκ των υστέρων....



Στις 14 Οκτωβρίου αποχαιρέτησα με όλοι μαζί οικογένεια, φίλοι, συνάδελφοι και σύντροφοι το Νίκο Πάντζαλη. Ο Νίκος γεννήθηκε το 1954 και αποτέλεσε υπόδειγμα επιστήμονα, οικογενειάρχη, αγωνιστή, δασκάλου, ενεργού πολίτη και πάνω απ' όλα ανθρώπου.

Από την αρχή της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας συμμετείχε σε όλα τα επίπεδα οργανώσεων των μηχανικών, στην αρχή στον Πανελλήνιο Σύλλογο Χημικών Μηχανικών, του οποίου αποτέλεσε μέλος της διοίκησης στη Βόρειο Ελλάδα, και στη συνέχεια στο ΤΕΕ/ΤΚΜ. Στα όργανα του ΤΕΕ/ΤΚΜ ο Νίκος εκλεγόταν τα τελευταία 20 χρόνια στην Αντιπροσωπεία με το ψηφοδέλτιο της Συμπράταξης Μηχανικών για το ΤΕΕ (παλιότερα Ενότητα, Συνεργασία, κλπ.) Την περίοδο 1985 έως 1990 ήταν μέλος της Διοικούσας Επιτροπής και Γενικός Γραμματέας της, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα επαγγελματικά και περιβαλλοντικά θέματα. Η πόλη, ο τόπος, ο άνθρωπος, ένα καλύτερο αύριο και η αριστερά ήταν αρμονικά δεμένα στη σκέψη του και τη δράση του.

Όλοι στο ΤΕΕ τον θυμούνται για την ποιότητά του, τη συνέπειά του σε όλα τα μετερίζια που διάλεξε στη ζωή του, την οξυδέρκεια και τη μεθοδικότητά του, την έμπνευση που έδινε μέσα στη συλλογικότητα, τη διάθεσή του για προσφορά.

Ο Νίκος ποτέ δεν κυνήγησε και δεν γαντζώθηκε σε καρέκλες και θέσεις διοίκησης. Οι σύντροφοί του στην παράταξη και στο Συνασπισμό διαπίστωναν καθημερινά τη διάθεσή του για ανανέωση, το χώρο και την ώθηση που έδινε στους νέους. Για όλους την τελευταία 15ετία ήταν ο Νέστορας της παράταξης και της Αριστεράς στο χώρο του ΤΕΕ.

Η λειτουργία του δεν περιοριζόταν μόνο στο ΤΕΕ. Διετέλεσε ενεργό στέλεχος πρώτα του ΚΚΕ και στη συνέχεια, με την ίδρυσή του, στο Συνασπισμό της Αριστεράς, από σημαντικές θέσεις ευθύνης και από τη θέση του Γραμματέα Θεσσαλονίκης του ΣΥΝ αλλά και ως μέλος της Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής του επί σειρά ετών. Αλλά και στα κινήματα της πόλης, στα αυτοδιοικητικά σχήματα, στις κινήσεις πολιτών, στις δημιουργικές παρέες, ο Νίκος ήταν παρών. Και πάντα είχε κάτι ενδιαφέρον, κάτι διαφορετικό και καινούργιο να προτείνει.

Η γυναίκα του, συνάδελφος μηχανικός Βούλα Σερέτη, η κόρη του, επίσης συνάδελφος μηχανικός Μαρία και ο γιος του ο Θανάσης, που τώρα ξεκινάει τα ακαδημαϊκά του βήματα, αλλά και όλοι εμείς φίλοι, συνάδελφοι, σύντροφοι κρατάμε μέσα μας, στη σκέψη μας, στην καρδιά μας, στο βλέμμα μας ένα κομμάτι του Νίκου. Για όλους μας θα είναι παρών.

Στη μνήμη του ας ακολουθήσουμε ακόμα μια φορά τα ίχνη της γραφής του με ένα απόσπασμα από το έργο του, που πολλοί δεν γνωρίζαμε:

«**Εκ των υστέρων ...**

Η διαύγεια του τετελεσμένου...

Η ομίχλη του γίνεσθαι...

Ανάμεσα στους δυο ορίζοντες βρίσκεται η χώρα μας, κυλά η ζωή μας

Έχει το τετελεσμένο, ομίχλες και σκιές στη διαύγειά του μέσα.

Έχει το γίνεσθαι, κοίλα τοπία που σαν ναοί φωτοβολούν στην ομίχλη του μέσα.

Μα ποιο είναι τετελεσμένο; Ποίο το γίνεσθαι;

Ποια είναι η χώρα μας; Και η ζωή μας;

Το ταξίδι κινά από την Τροία.

Κύκλους αμέτρητους – χρόνους δέκα- διανύσαμε γύρω από το ιερόν ππολιεθρον πριν την ανώφελη πτώση.

Ανώφελι; Όχι. Χωρίς αυτή, το ταξίδι για την Ιθάκη δεν θα υπήρχε.

Βγήκαμε πλούσιοι από τους κύκλους της αυταπάτης.

Εισήλθαμε στη σπειρά της ζωής που αξίζει.

Εισήλθαμε από την πύλη του ονείρου. Του ονείρου που σηματοδοτεί και διαχωρίζει το τετελεσμένο από του ταξιδιού το γίνεσθαι.

Μα και το ταξίδι γεμάτο είναι με παραισθήσεις, αιχμαλωσίες, μάχες, απάτες, αυταπάτες. Και ο σκοπός του καμιά δεν έχει σχέση με αργαλειούς και πιστές Πηνελόπες.

Του ταξιδιού το γίνεσθαι βιώνεται μόνο. Για να καταγραφεί, πρέπει να γίνει τετελεσμένο.

Μέχρι τότε αρμενίζουμε στο τρικυμισμένο πέλαγο των σχέσεων των ανθρώπων. Με εφόδια το πάθος, τη φαντασία, το όνειρο, την επιθυμία. Χωρίς ποτέ να γνωρίζουμε πού ακριβώς βρισκόμαστε.

Ετούτο το ταξίδι είναι η πραγματική μας ζωή. Η ζωή μας γίνεται γνωστή εκ των υστέρων..."

www.iaspidos.blogspot.com ■